

JAMES H. KROEGER

Zasady dynamiki misyjnej według św. Pawła (refleksja misjonarza)

Paul's Dynamic Mission Principles (A Missioner's Reflection)

Paweł apostoł uważany jest za największego misjonarza wszech czasów. Z racji tego, że był on odpowiedzialny głównie za rozprzestrzenianie chrześcijaństwa w świecie pogańskim, jest nazywany apostołem pogan. Kościół bardzo wiele zawdzięcza Pawłowi, gdyż to właśnie on przyczynił się do jego wczesnej ekspansji poprzez swoją pracę misyjną i refleksję teologiczną.

Krótką biografia życia Pawła zawiera mniej więcej taką chronologię: 5-10 (narodziny w Tarsie), 15-20 (nauka w Jerozolimie), 36 (nawrócenie), 36-39 (Damaszek, Arabia, Jerozolima), 39-43 (Tars), 43-44 (Antiochia), 44-48 (pierwsza podróż misyjna), 49-50 (sobór Jerozolimski, antiocheńska konfrontacja z Piotrem), 49-53 (druga podróż misyjna), 53-58 (trzecia podróż misyjna), 58-60 (uwięzienie w Cezarei), 60-63 (wyprawa do Rzymu, uwięzienie w Rzymie), 64-66?, 66-67 (kolejne uwięzienie w Rzymie), 67/68 (śmierć w Rzymie). Ta krótka chronologia ukazuje nam kontekst, z którego wyłaniają się zasady dynamiki misyjnej Pawła. Są one skutkiem zarówno jego misyjnej *praxis*, jak i głębokiej refleksji teologicznej. Zarówno listy Pawła jak i Dzieje Apostolskie dostarczają nam wiele materiału na temat Pawłowych metod i myślenia misyjnego.

Przez wieki wielu autorów próbowało przeanalizować Pawłową myśl misyjną i jego praktykę podkreślając „centralne idee” tego apostoła. Ten wysiłek może być godny podziwu, ale może też skutkować pewną selektywnością. Z tego powodu autor niniejszego tekstu jest ostrożny w roszczeniu, że uchwycił „istotę” myśli Pawła. Nie można ułożyć streszczenia albo skróconej wersji myśli Pawła. Jego listy były pisane w przeciągu ponad dziesięciu lat i były one oparte na długoletniej posłudze przepowiadania orędzia Ewangelii, w nadzwyczajnej różnorodności okoliczności i skierowanej do różnorodnych grup ludzi.

Czytelników proszę, aby czytali ten tekst jako osobistą refleksję wieloletniego misjonarza *ad gentes* opartą na medytacyjnym czytaniu św. Pawła. Dzięki dynamicznej interakcji osobistego doświadczenia piszącego i głębokiej myśli Pawła zostało sformułowanych dziesięć „zasad misyjnych”. Myśli te wynikające z życia św. Pawła a „oddestylowane” przez doświadczenie współczesnego misjonarza, pozostają ważne dla współczesnej działalności misyjnej Kościoła – dwadzieścia wieków po narodzinach Pawła.

I. GŁĘBOKA ŚWIADOMOŚĆ POWOŁANIA

Paweł nigdy nie miał cienia wątpliwości co do swego powołania. Zarówno dla niego jak i dla wszystkich misjonarzy, misja ma swój początek w Bożym wezwaniu. Wiele miejsc w Dziejach Apostolskich ukazuje nawrócenie Pawła i jego wezwanie do działalności misyjnej: „Idź – odpowiedział mu [Ananiaszowi] Pan – bo wybrałem sobie tego człowieka [Pawła] jako narzędzie. On zanieś imię moje do pogan” (Dz 9,15), „Bóg naszych ojców wybrał Cię ... bo wobec wszystkich ludzi będziesz świadczył o tym, co widziałeś i słyszałeś” (Dz 22,14-15), „ukazałem się tobie po to, aby ustanowić cię sługą i świadkiem tego, co zobaczyłeś, i tego, co Ci objawię” (Dz 26,15).

Ponadto większość listów Pawła zaczyna się mocnym potwierdzeniem jego tożsamości jako wybranego narzędzia Boga. „Paweł, apostoł nie z ludzkiego ustanowienia czy zlecenia, lecz z ustanowienia Jezusa Chrystusa i Boga Ojca, który Go wskrzesił z martwych” (Gal 1,1-2), „Paweł, sługa Chrystusa Jezusa, z powołania apostoła, przeznaczony do głoszenia Ewangelii Bożej” (Rz 1,1). Kilka innych listów zaczyna się prawie identycznymi słowami: „Paweł, z woli Bożej apostoł Chrystusa Jezusa” (2 Kor 1,1); por. również: 1Kor 1,1; Ef 1,1; Kol 1,1; Flp 1,1 i inne. Pisząc do Koryntian o zmartwychwstaniu Jezusa Chrystusa, Paweł stwierdza kategorycznie: „Jestem bowiem najmniejszy ze wszystkich apostołów i niegodzien zwać się apostołem, bo prześladowałem Kościół Boży. Lecz za łaską Boga jestem tym, czym jestem, a dana mi łaska Jego nie okazała się daremna” (1 Kor 15, 9-10).

II. RADYKALNE ZWIĄZANIE Z CHRYSYUSEM

Doświadczenie w drodze do Damaszku było dla Pawła tak naprawdę tylko początkiem relacji na całe życie; misja zakłada życie całkowicie zesrodkowane na Chrystusie. Paweł przedstawia swoje życie w Chrystusie na różne sposoby: „Dla mnie bowiem żyć – to Chrystus...” (Fil 1,21), „Nikt z nas zaś nie żyje dla siebie i nie umiera dla siebie: jeżeli bowiem żyjemy, żyjemy

dla Pana; jeżeli zaś umieramy, umieramy dla Pana. I w życiu więc i śmierci należymy do Pana”. (Rz 14,7-8), „Razem z Chrystusem zostałem przybity do krzyża. Teraz zaś już nie ja żyję, lecz żyje we mnie Chrystus” (Gal 2,19-20).

Wszystkie pisma Pawła mówią o jego miłości do Chrystusa i o jego utożsamieniu z Chrystusem. Jego relacja była tak głęboka, że mógł radzić Koryntianom: „Bądźcie naśladowcami moimi, tak jak ja jestem naśladowcą Chrystusa”. (1Kor 11,1). Tesaloniczanom pisał, że mogą naśladować jego przykład: „Wiecie bowiem, jacy dla was byliśmy, przebywając wśród was. A wy, przyjmując słowo pośród wielkiego ucisku, z radością Ducha Świętego, staliście się naśladowcami naszymi i Pana”. (1Tes 1,5-6). Pisząc do Filipian, Paweł porównuje swój wcześniejszy styl życia do nowego – w Chrystusie: „I owszem, nawet wszystko uznaję za stratę ze względu na najwyższą wartość poznania Jezusa Chrystusa, mojego Pana. Dla Niego wyzułem się wszystkiego i uznaję to za śmieci, bylebym pozyskał Chrystusa i znalazł się w Nim” (Fil 3,8).

III. DOBROWOLNA AKCEPTACJA CIERPIENIA

Nie opierając się jedynie na słowach, Apostoł Paweł głosił Ewangelię swym życiem i przykładem. W szczególny sposób jego misję uwiarygodnia bezbronność i akceptacja krzyża. Naśladowając Chrystusa, który wydał siebie, aż do śmierci – nawet za grzeszników (Rz 5,8) Paweł traktuje swoje cierpienie dla sprawy Ewangelii, jako uczestnictwo w cierpieniu Chrystusa (2 Kor 1,5-7). Paweł, gdy cierpiał, postrzegał siebie, jako uczestniczącego w Chrystusowym *kenosis* (Flp 2,6-11). Pisząc do Tymoteusza stwierdził: „weź udział ze mną w cierpieniach dla Ewangelii, opierając się na mocy Boga, który nas wybrał i wezwał świętym powołaniem!” (2 Tm 1,8-9).

Paweł opowiada o swoich licznych, ciężkich próbach podczas swojej służby na rzecz Ewangelii. Wspomina swoje pobyty w więzieniach, pobicia, niebezpieczeństwa w czasie podróży, ciężką pracę fizyczną, bezsenność, głód, pragnienie, nagość (por: 2Kor 11,23-27). Mówił też, że musiał ponosić „oścień dla ciała” (2Kor 12,7). Dodał również: „Dlatego mam upodobanie w moich słabościach, w obelgach, w niedostatkach, w prześladowaniach, w uściskach z powodu Chrystusa. Albowiem ilekroć niedomagam, tylekroć jestem mocny”. (2Kor 12,10). To niedomaganie ściśle łączy się z krzyżem: „Nosimy nieustannie w ciele naszym konanie Jezusa, aby życie Jezusa objawiało się w naszym ciele” (2Kor 4,10). Każdy misjonarz, powinien powiedzieć tak jak Paweł: „Nie daj mi Boże, bym się miał chlubić z czego innego, jak tylko z krzyża Pana naszego, Jezusa Chrystusa” (Gal 6,14).

¹ To tłumaczenie biblijne, choć inne, niż w tłumaczeniu Biblii Tysiąclecia, oddaje ducha tekstu, z którego korzystał autor artykułu.

IV. INTUICYJNE METODY MISYJNE

Można stwierdzić, że cała energia Pawła była skoncentrowana na jego posłannictwie. Można jednak zauważyć, że aby osiągnąć swój cel posługiwał się on różnymi metodami. Misje wymagają twórczego, inkulturowanego, wciąż odnawianego podejścia do ewangelizacji. Paweł poszukiwał okazji, które mogłyby mu ułatwić jego przepowiadanie; starał się łączyć głoszenie z kontekstem i perspektywą postrzegania świata przez ludzi. Przykładem jest jego podejście w Efezie (Dz 19); próbował głosić Słowo w synagodze albo w położonym nieopodal domu i usiłował przerzucić pomost pomiędzy wiarą żydowską i objawieniem chrześcijańskim (por. Dz 13,5.14; 14,1; 17,1 itp.).

Dzieje Apostolskie (17,22-31) przedstawiają słynną przemowę Pawła na areopagu, głównym miejscu zgromadzeń w Atenach, kolebce kultury na wyspach greckich. Paweł wspomina ich ołtarz poświęcony nieznanemu bogu (w. 23); odwołuje się też do słów filozofa-poety Epimenidesa (w. 28). Choć wielu szydziło z niego, jego mądre metody zdobyły mu pewnych naśladowców Chrystusa. Paweł, „praktyczny” misjonarz przemieszczał się od bliskich do obcych i od nieznanych do znanych. Papież Jan Paweł II wzywał misjonarzy, aby przekraczali nowe granice misji „współczesne areopagi” (*Redemptoris missio* 37).

Misyjna wrażliwość Pawła przejawia się w jego przekonaniu, że adaptacja (w dzisiejszym języku „inkulturacji”) jest istotna, kiedy misje napotykają na nowe sytuacje (Dz 15). Kategorycznie sprzeciwiał się narzucaniu judaistycznej tradycji prawnej, zwyczajów kulturowych albo zewnętrznych praktyk chrześcijanom pochodzącym z pogaństwa. Mogłoby to utrudniać rozprzestrzenianie Ewangelii w świecie pogańskim. Paweł nawet przeciwstawił się Jakubowi w Jerozolimie (Dz 15) i Piotrowi w Antiochii (Ga 2,11-14).

Paweł formułuje swoje „inkulturowane” metody jako stawanie się „wszystkim dla wszystkich”. Dostosowuje się do Żydów, do tych, którzy są poza prawem i do słabych. Jego wizja jest krystalicznie jasna: „Stałem się niewolnikiem wszystkich, aby tym liczniejsi byli ci, których pozyskam ... Stałem się wszystkim dla wszystkich, żeby uratować choć niektórych. Wszystko zaś czynię dla Ewangelii, by mieć w niej swój udział” (1 Kor 9,19.22-23).

V. NIE CIERPIĄCE ZWŁOKI GŁOSZENIE EWANGELII

Paweł nie pojmował „przepowiadania”, jako przekazywania duchowej refleksji podczas zgromadzenia liturgicznego. Integralne głoszenie oznaczało dla niego pilne głoszenie orędzia pochodzącego od Boga, które dogłębnie przemienia przeznaczenie całej ludzkości. Misje nie straciły ze swej pa-

lącej konieczności we współczesnym świecie. Słowa Pawła wciąż szczerze i autentycznie brzmią w naszych uszach dzisiaj: „Nie jest dla mnie powodem do chluby to, że głoszę Ewangelię. Świadom jestem ciężącego na mnie obowiązku. Biada mi bowiem, gdybym nie głosił Ewangelii!” (1 Kor 9,16). Jak to określił papież Paweł VI „głoszenie Ewangelii nie jest dobrowolnym wkładem Kościoła. Jest obowiązkiem spoczywającym na nim przez polecenie Pana Jezusa” (*Evangelii nuntiandi* 5).

Pawłowa „zasada misyjna” jest wezwaniem do rachunku sumienia ze strony Kościoła. Czy wiele Kościołów lokalnych nie kładzie zbyt dużego nacisku na skuteczność administracyjną, zarządzanie pastoralne, odpowiedzialność ekonomiczną, praktyki liturgiczne, ortodoksję kanoniczną i katechetyczną? A wszystko to ze szkodą dla dynamicznych programów odnowionej ewangelizacji? Czy wewnętrzne (*ad intra*) sprawy nie rujnują kościelnych zobowiązań misyjnych (*ad extra*)? Słowa Pawła zawierają wyzwanie dla wszystkich Kościołów i wspólnot zakonnych: „Oto od Jeruzalem i na całym obszarze aż po Ilirję głosiłem Ewangelię Chrystusa do granic mojej zdolności” (Rz 15,19). Paweł napisał takie słowa zachęty do Tymoteusza: „Uczyni głoszenie Ewangelii celem swojego życia, spełnij swe posługiwanie” (2 Tm 4,5).

VI. GŁĘBOKA MIŁOŚĆ DO KOŚCIOŁA

Śledząc metody apostołskie Pawła, pewne wyjaśnienie przynosi nam przebadanie jego wizji Kościoła. Paweł zasadniczo pojmuje Kościół jako lokalną wspólnotę ochrzczonych naśladowców Jezusa Chrystusa. Nie sprzeciwiał się idei Kościoła powszechnego, ale w jego czasie to właśnie wspólnota lokalna była centralną dla jego doświadczenia. Misje i miłość ludzi, która konstituuje Kościół, idą ręką w rękę. Ta zasada oddaje myśl starego misjonarza z Maryknoll, który nigdy nie ustaje w powtarzaniu: *Misje to ludzie*.

Paweł bardzo troszczył się o wspólnoty eklezjalne, które zakładał z wielkim wysiłkiem. Jego pisma często spontanicznie wyrażają jego uczucia: „słusznie przecież mogę tak o was myśleć, bo noszę was wszystkich w sercu jako tych, którzy mają udział w mojej łasce: zarówno w moich kajdanach, jak i w obronie Ewangelii uzasadnionej dowodami. Albowiem Bóg jest mi świadkiem, jak gorąco tęsknię za wami wszystkimi ożywioną miłością Chrystusa Jezusa” (Flp 1,7-8).

Kiedy Kościoły, które Paweł założył swą cierpliwą, apostołską posługą, przeżywały trudności, dzielił on ich ból. Mówi o swej „codziennej trosce” o nich (2 Kor 11,28). Zastanawia się głośno: „Obawiam się o was, czy się dla was nie trudziłem na próżno” (Ga 4,11). „Dzieci moje, oto ponownie w bólach was rodzę, aż Chrystus w was się ukształtuje” (Ga 4,19). Chociaż wspólnota koryncka miała wiele wewnętrznych problemów (np. podziały, niemoralność, bałwochwal-

stwo, itp. por. 1 Kor 1,10-13; 5,1-5; 10,14-22), Paweł, misjonarz pełen uczucia kochał ją gorąco: „Wy jesteście naszym listem, pisanym w sercach naszych, listem, który znają i czytają wszyscy ludzie” (2 Kor 3,2). „Zachowajcie miejsce dla nas w waszych sercach ... Powiedziałem już, że pozostajecie w sercach naszych na wspólną śmierć i na wspólne z nami życie. Z wielką ufnością odnoszę się do was, chlubię się wami bardzo. Pełen jestem pociechy, opływam w radość mimo wielkich naszych ucisków” (2 Kor 7,2-4).

VII. BLISKA WSPÓŁPRACA ZE WSPÓŁPRACOWNIKAMI

Paweł Apostoł, choć był wielkim indywidualistą, potrafił pracować grupowo w dziele ewangelizacji. Rozumiał, że wszelka posługa apostolska wzmacnia się przez wspólny wysiłek. Kilka przykładów pokazuje, że Paweł dostrzegał wielkie zalety w pracy wspólnej z innymi apostołami. Podczas swej pierwszej podróży misyjnej, Pawłowi towarzyszył Barnaba i Marek (Dz 13-14). Tymoteusz i Sylwan byli jego zaufanymi współpracownikami w Koryncie i gdzie indziej (2 Kor 1,19). Tytus był mianowany jego delegatem w rozwiązywaniu trudności wspólnoty korynckiej (2 Kor 8,23). Wśród innych współpracowników i współapostołów byli Łukasz, Erast, Arystarch i Tychik.

Paweł uważał pracę zespołową i posługę we współpracy jako ważną z wielu powodów. Apostołowie pracujący wspólnie ukazywali widzialny obraz Kościoła jako wspólnoty; dawali ludziom przykład wspólnego świadectwa. Różnorodność apostołów pracujących dla wspólnego celu ukazywała bardziej zbalansowany obraz Kościoła, niż ten który mógł dać sam Paweł. Ponadto dary różnych indywidualności służyły głoszeniu Ewangelii.

Paweł często wyrażał swój podziw i uznanie dla swych współpracowników. Nazywał Tymoteusza swym „współtowarzyszem” (Rz 16,21) i czule opisywał go jako „drogiego i wiernego syna” (1 Kor 4,17), który „jak dziecko ojcu, tak razem ze mną służył Ewangelii” (Flp 2,22). Paweł odnosił się do Tytusa, jako do „brata” (2 Kor 2,13) i „współpracownika” (2 Kor 8,23). Nawet jeśli niekiedy powstawały nieporozumienia, Paweł dążył do promowania komunii w misji. Ukazuje on współczesnym pracownikom model wspólnej posługi.

VIII. ZAANGAŻOWANIE NA RZECZ PRZEMIANY SPOŁECZNEJ

Paweł głosił Ewangelię wolności i wyzwolenia razem ze swą programową troską i miłością wobec ubogich i cierpiących. Ewangeliczne orędzie o ludzkiej godności i równości, jeśli jest przyjęte, prowadzi do przemiany społecznej. Paweł bardzo mocno wierzył w przemieniającą moc orędzia ewangelicznego i proponował swym wspólnotom

wzór Jezusa Chrystusa: „Znacie przecież łaskę Pana naszego, Jezusa Chrystusa, który będąc bogatym, dla was stał się ubogim, aby was ubóstwem swoim ubogacić” (2 Kor 8,9). Dla wiarygodności Ewangelii, Paweł również sam osobiście naśladował Chrystusa. Chociaż posiadał obywatelstwo rzymskie, jako znak trocki społecznej i zobowiązań, które podjął, zdecydował się żyć stylem prostych klasy ludzi pracujących i zarabiał na życie własnymi rękami (np. 1 Tes 2,9; 1 Kor 4,12).

Paweł prowokował wiele społecznych, rasowych, religijnych, kulturowych i ekonomicznych barier jego czasu. Jeden krótki przykład ilustruje Pawłowe orędzie społeczne. W starożytności w żydowskich synagogach wypowiedane były trzy wielkie błogosławieństwa: „Błogosławiony jesteś Panie, nasz Boże, że nie uczyniłeś mnie poganinem, ... że nie uczyniłeś mnie niewolnikiem, ... że nie uczyniłeś mnie kobietą!”. Paweł z pewnością miał te bariery w świadomości, kiedy nauczał o nowej jedności ochrzczonych w Chrystusie: „Nie ma już Żyda ani poganina, nie ma już niewolnika ani człowieka wolnego, nie ma już mężczyzny ani kobiety, wszyscy bowiem jesteście kimś jednym w Chrystusie Jezusie” (Ga 3,28). Wszyscy bez wyjątku zostali stworzeni po to, aby się zgromadzić wokół ołtarza eucharystycznego, wielkiego centrum jedności.

Liczne dodatkowe przykłady społecznej świadomości Pawła łatwo przychodzą do głowy. Starał się ulżyć cierpieniom wspólnot chrześcijańskich w Jerozolimie i Judei podczas dotkliwego głodu (1 Kor 16,1-4). Paweł wyłożył jasną zasadę apostołską: „byliśmy pamiętali o ubogich, co też gorliwie starałem się czynić” (Ga 2,10). Paweł nawrócił zbiegłego niewolnika Onezyma a następnie domagał się, aby go zaakceptowano „już nie jako niewolnika, lecz więcej niż niewolnika, jako brata umiłowanego” (Flm 16). Krótko mówiąc, Paweł głosił autentyczne wyzwolenie: „Ku wolności wyswobodził nas Chrystus. A zatem trwajcie w niej i nie poddawajcie się na nowo pod jarzmo niewoli” (Ga 5,1).

IX. REALNY, WZORCOWY STYL ŻYCIA

Paweł Apostoł zawsze troszczył się, aby jego życie osobiste było zachętą dla innych, ułatwiało głoszenie Ewangelii i nigdy nie stało się anty-świadcstwem. Świadcstwo życia chrześcijańskiego jest pierwszym i najskuteczniejszym głosem Ewangelii. Kiedy Paweł pisze w swych listach o naśladowaniu (nie jest zadufany), wierzy że chrześcijanie mogą zachęcać się nawzajem przez swe podobne do Chrystusowych słowa i czyny. Wzorcowy styl życia jest bardzo skutecznym sposobem głoszenia: „Bądźcie naśladowcami moimi, tak jak ja jestem naśladowcą Chrystusa” (1 Kor 11,1). Paweł chwali Tesaloniczan, ponieważ stali się „naśladowcami naszymi i Pana” (1 Tes 1,6). Paweł, jako przykładowy misjonarz stara się przyciągnąć ludzi nie do

siebie, lecz do Chrystusa, poprzez zachęcanie do naśladowania „wzorcowych” chrześcijan: „posłałem do was Tymoteusza ... aby wam przypomniał drogi moje w Chrystusie” (1 Kor 4,17).

Kilka powyższych sekcji tej prezentacji ukazało podstawowe elementy, które łączą się tworząc Pawłowe świadectwo życia jako apostoła: duchowość chrystocentryczna, dobrowolna bezbronność, innowacyjne podejścia misyjne, niecierpiące zwłoki głoszenie Ewangelii, współpraca misyjna, zaangażowanie społeczne. Do tych elementów można dodać dodatkowe cnoty, jak to sam Paweł wymienia na swej liście duchowych darów (por. 1 Kor 12 i 13; Ga 5,22).

Odczytując to w perspektywie współczesnej teologii misji, to holistyczne podejście do misji zilustrowane w życiu Pawła może zostać nazwane „ewangelizacją integralną”. Paweł konsekwentnie walczył, aby zwyciężyć w zawodach i „wygrać bitwę” (por. 1 Kor 9,24-27). Trzymał swe oczy utkwione na Chrystusie. Pisał Filipianom: „pędzę, abym też to zdobył, bo i sam zostałem zdobyty przez Chrystusa Jezusa” (Flp 3,12).

X. CAŁKOWITE ZAWIERZENIE BOŻEJ OPATRZNOŚCI

Paweł miał całkowite zaufanie do wiecznej Bożej miłości i wierności. Absolutna gwarancja Bożej miłości zbawczej zmanifestowała się w Jezusie Chrystusie. Paweł pyta: „Jeżeli Bóg z nami, kto przeciwko nam? On, który nawet własnego Syna nie oszczędził, ale Go za nas wszystkich wydał, jakże miałby także wraz z Nim wszystkiego nam nie darować?” (Rz 8,31-32). Misja zawsze pozostaje „Bożym projektem” a ewangelizujący starają się być pełnymi wiary, pokornymi Bożymi narzędziami. Paweł chętnie i hojnie współpracował z Bożą łaską, ponieważ był głęboko przekonany, że spełnia Boże dzieło. Zapewnia, że jest jedynie sługą Ewangelii: „Ja siałem, Apollos podlewał, lecz Bóg dał wzrost. Otóż nic nie znaczy ten, który sieje, ani ten, który podlewa, tylko Ten, który daje wzrost – Bóg” (1 Kor 3,6-7).

Paweł przeżywał swoje życie apostołskie oparte na wielkim zaufaniu i pełnej ufności w Bogu, którego możemy nazywać „Abba” (Rz 8,15; Ga 4,6-7). Jego życie było pełne cierpień, znojów i wyzwania. Doświadczył nawet pochodzącego od Ducha „zamknięcia drogi” podczas swych podróży misyjnych (por. Dz 16,6-10). Głęboko przekonany, że jego życie i misja były całkowicie zależne od Boga i przewodnictwa Ducha Świętego, Paweł pracował nieustannie, przypisując każdy sukces misyjny Bogu „Lecz za łaską Boga jestem tym, czym jestem ... pracowałem więcej od nich wszystkich, nie ja co prawda, lecz łaska Boża ze mną” (1 Kor 15,10). Paweł zapewnia: „miłość Boża przynagla nas” (2 Kor 5,14); „wszystko mogę w Tym, który mnie umacnia” (Flp 4,13); „Duch przychodzi z pomocą naszej słabości” (Rz 8,26). Paweł był człowiekiem wiary.

REFLEKSJA PODSUMOWUJĄCA

Dynamiczny Apostoł Paweł jest bez wątpienia największym misjonarzem wszystkich czasów. Opierając się na jego doświadczeniu misyjnym i głębokiej myśli teologicznej, niniejsza prezentacja ukazała dziesięć „zasad misyjnych” ważnych tak dla Pawła z Tarsu, jak i dla współczesnych misjonarzy. Paweł płonął płomieniem Bożej miłości, rozpalonej w jego sercu podczas doświadczenia nawrócenia; Ten płomień pochłoniął całe jego życie, aż do jego męczeńskiej śmierci w Rzymie.

Piszący te słowa misjonarz uważa Pawła, za spełnionego i radosnego, prowadzonego przez Ducha misjonarza – pomimo nieszczęść i cierpień, które przeżywał. Głęboka, wewnętrzna radość i pokój napełniły Apostoła Narodów. Paweł był „radosnym misjonarzem” i w ten sposób stał się skutecznym propagatorem Bożej zbawczej miłości. Jego świadomość Bożej przemieniającej łaski danej mu nad-obficie (por. 1 Kor 15,10) pozwoliła mu radośnie głosić Jezusa jako Pana.

Paweł, ilustrujący autentyczną postawę misyjną, był napełniony głęboką radością, nie z powodu swej osobistej satysfakcji albo zewnętrznego sukcesu, ale dlatego że widział wiele wspólnot przyjmujących osobę Jezusa. Pisał do Filipian: „Bracia umiłowani, za którymi tęsknię – radości i chwały moja – tak trwajcie mocno w Panu, umiłowani” (Flp 4,1). Do Tesaloniczan Paweł napisał: „jakaż jest nasza nadzieja albo radość, albo wieniec chwały – czyż nie wy również – przed Panem naszym, Jezusem Chrystusem, w chwili Jego przyjścia? Wy bowiem jesteście naszą chwałą i radością” (1 Tes 2,19-20). Koryntianie otrzymali takie orędzie od Pawła: „Z wielką ufnością odnoszę się do was, chlubię się wami bardzo. Pełen jestem pociechy, opływam w radość mimo wielkich naszych ucisków” (2 Kor 7,4).

Nawoływanie Pawła musi być dziś słyszane przez Kościół misyjny: „Radujcie się zawsze w Panu; jeszcze raz powtarzam: radujcie się!” (Flp 4,4); „zawsze się radujcie, nieustannie się módlcie. W każdym położeniu dziękujcie” (1 Tes 5,16-18); „Bracia moi, radujcie się w Panu” (Flp 3,1); „Jawicie się jako źródła światła w świecie. Trzymajcie się mocno Słowa życia” (Flp 2,15-16). Duszpasterze, misjonarze, katechiści, zakonnicy i zakonnice, wszyscy duchowni Kościoła, naśladowajcie Pawła, radosnego głosiciela Ewangelii!

WYBRANE ŹRÓDŁA:

- Allen, R. *Missionary Methods: St. Paul's or Ours?* Grand Rapids, MI 1962.
 Grassi, J. *The Secret of Paul the Apostle*. Maryknoll, NY 1978.
 Grassi, J. *A World to Win*. Maryknoll, NY 1965.
 Matera, F. *Strategies for Preaching Paul*. Collegeville, MN 2001.

- Murphy-O'Connor, J. *Jesus and Paul: Parallel Lives*. Collegeville, MN 2007.
Smyth, B. *Paul: Mystic and Missionary*. Maryknoll, NY 1980.
Srampickal, T. *The Secret of Paul's Missionary Success*, „Third Millennium” 10 (2007) 41-66.
Witherup, R. *101 Questions and Answers on Paul*. New York 2003.

SUMMARY

Saint Paul, apostle *par excellence*, tirelessly labored to spread the Gospel, particularly in the Gentile world. His missionary travels and encounter with diverse peoples, cultures, and religions form the matrix or context of his missionary methods. A comprehensive examination of Paul's writings yields much mission wisdom and insight shaped by his apostolic experience and dynamic faith. This presentation suggests ten “mission principles”—derived from Paul's profound reflection and “applied” to missionary engagement today.

Key words:

Saint Paul, Missionary, Missionary Spirituality

Słowa kluczowe:

Święty Paweł, Misjonarz, Duchowość misyjna